

**ULTRA VIRES ȘI DEPĂȘIREA COMPETENȚELOR CURȚII DE JUSTIȚIE
A UNIUNII EUROPENE ÎN LUMINA SPETELOR
JUNK VS. KÜHNEL ȘI MANGOL VS. HELM**

**ULTRA VIRES ACTS AND THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION EX-
CEEDING ITS JURISDICTION IN THE LIGHT OF CASES
JUNK V. KÜHNEL AND MANGOL V. HELM**

Mihai POALELUNGI, doctorand, USM, avocat,
BRP Renaud and Partners mbB,
lector asistent,

Școala Superioară a Studiilor duale din Baden-Württemberg, Germania
e-mail: poalelungi.mihai@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7269-7930

Summary

The subject of the scientific research are the ultra vires acts of the Court of Justice of the European Union analyzed from the perspective of the Republic of Moldova in connection with its submission of the application for accession to the European Union. National legal preparation tends to maintain a vigilance both in temporal and in the light of jurisdictional actuality. Thus, the confrontations of the Court of Justice of the European Union with that of the Constitutional Court of the Federal Republic of Germany, whose magistrates are considered modern titans of European courts, are analyzed. The presentation of the reasoning in concreto serves to raise legal awareness in the Republic of Moldova both for national legal education as well as for national courts. Ultra vires acts are not a novum. However, it is a rarity and can be analyzed deeper in a multi-layered system of law, such as that of the European Union. This research provides the national jurisprudence with a legal "memorandum".

Keywords: Court of Justice of the European Union, ultra vires, European Union, jurisprudence.

Introducere

Termenul "ultra vires" nu e întâlnit des nici în jurisprudența Republicii Moldova (RM) nici în limbajul juridic de zi cu zi. Totuși instanțele naționale recurg câteodată la acest termen. Cele mai recente exemple sunt: 1) Decizia nr. 42 din 14. mai 2024 a Curții Constituționale din RM; 2) Hotărârea nr. 6 din 28. Februarie 2023 a Curții Constituționale din RM și Hotărârea nr. 22 din 08. octombrie 2019 a Curții Constituționale din RM.

Într-un sistem național e complicat să se înțeleagă profunzimea actului *ultra vires*. Ca urmare analizăm două hotărâri a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Demarăm cercetarea de la evoluția CJUE. Aceasta a preluat, sub o posibilă depășire a competențelor sale, inițiativa de a crea o piață de muncă funcțională, nu în ultimul rând din cauza standardelor diferite în statele membre din Uniunea Europeană (UE). Astfel CJUE s-a expus în mai multe hotărâri privind dreptul la libera circulație a lucrătorilor și libertatea de stabilire. În consecință a izbucnit, sau mai degrabă reluat, un conflict între Curtea Constituțională a Republicii Federale Germane (CC a RFG) și CJUE.

Curtea Constituțională a RFG a subliniat că Tratatul fundamental european "institue o alianță de state pentru realizarea unei Uniuni tot mai strânse a popoarelor – organizate statal – ale Europei, nu și un stat unic bazat pe un popor european" [1]. Astfel Curtea Constituțională a RFG a ținut să constate că Uniunii i s-a acordat anumite competențe și acțiunile ei pot depăși limitele oferite ei prin legislația (constituțională) națională. În astfel de cazuri Curtea Constituțională a RFG ar putea supune un act a UE verificării constituționalității naționale, dacă competențele ei sunt depășite formând un "act de încălcare" (Curtea Constituțională a RFG a instituit în limbajul juridic expresia de "ausbrechender Akt", ce ar însemna "actul exploziv". În cercetarea dată am optat pentru expresia de "actul de încălcare" în speranța de definire mai clară a unui act *ultra vires*). Prin această expresie se înțelege un act *ultra vires* dincolo de competențele oferite unei instituții care încalcă legislația în cauză în domeniul competențelor. Diferiți autori susțin că statele membre nu au autorizat Uniunea Europeană sub nici o formă de a adopta astfel de acte *ultra vires* și că separarea puterilor în cadrul unui stat de drept e pusă în pericol de o astfel de jurisprudență excesivă a CJUE.

Conținut

Termenul unei acțiuni juridice de *ultra vires* își are originea în sistemul de drept anglo-american *Case Law*. Astfel, de exemplu în Anglia, fiecare act al parlamentului reprezintă o expresie a puterii legislative suverane și în principiu fundamental nelimitată. Acest lucru înseamnă că fiecare act poate fi abrogat sau modificat doar prin principiul "*lex posterior derogat legi priori*" (din latină: legea ulterioară abrogă legea anterioară) și că actele legislative sunt în principiu fundamental incontestabile de către instanțe, fiindcă ele pot doar aplica legea și nu pune problema conformității lor constituționale [2, pag. 87 ș.u.]. În cazul în care însă o instanță consideră că o lege este "inechitabilă" sau discutabilă ba chiar dubioasă din punct de vedere a politicii juridice, ea poate în lipsa jurisdicției administrative să o adapteze prin interpretare în jurisprudență și să exercite astfel un control asupra exercitării autorității publice executive în cadrul controlului jurisdicțional. Rezultatul acestei competențe de control este că instanțele engleze exercită puterea dată de expunere asupra conformității actului de delegare în domeniile în care instituțiilor administrative îi sunt transferate puteri publice printr-un act legislativ. Acest lucru include la fel decizia, dacă o acțiune a unei instituții administrative a depășit limitele competenței legale oferite prin actul parlamentar și prin urmare este *ultra vires* [2, pag. 87 ș.u.].

Această doctrină a actelor *ultra vires* a fost dezvoltată în mod deosebit de Albert Dicey, care a susținut că nici un stat nu este în drept "*să depășească autoritatea sa legislativă recunoscută*" și ca rezultat există "*cazuri de acțiune legislativă, care pot fi considerate ultra vires*" [3, pag. 23]. Astfel de acte de încălcare nu sunt desigur delimitate la dreptul național a unui stat, ci se extind și asupra dreptului internațional.

Deși acest termen se referă în principiu, la instituții juridice similare în diferite țări, semnificația sa poate varia de la un stat la altul. În sistemele juridice germane și austriace doctrina de *ultra vires* e înțeleasă semnificând delimitarea de competențe a instituțiilor, care e supusă verificării în cadrul legalității formale a unui act juridic. Cu alte cuvinte delimitarea de competențe a instituțiilor reprezintă atribuirea legală de competențe unei autorități respective, care are loc de obicei prin împuternicirea legală de către legiuitor.

Prin această împuternicire legiuitorul definește domeniul de acțiune și competențele autorității administrative în conformitate cu repartizarea constituțională a competențelor și le atribuie astfel competențe instituționale. Această repartizare legală a sarcinilor ca regulă de delimitare a competențelor este necesară pentru a asigura funcționalitatea instituțiilor administrative într-un sistem de autorități administrative diferite și delimitabile.

Astfel delimitarea competențelor instituțiilor nu numai că garantează entităților publice juridice un domeniu clar stabilit pentru îndeplinirea sarcinilor prevăzute, dar limitează în același timp domeniul de acțiune a acestor entități tocmai la limitele oferite, pentru a asigura integritatea competenței altor entități juridice de stat care acționează în proximitate geografică sau legală.

De aici rezultă că entitatea juridică delimitată prin competențe care nu țin cont de competența sa legală sau geografică și acționează în afara limitelor oferite ei, acționează *ultra vires*, deci în afara competențelor sale. Prin urmare competența unei persoane juridice din dreptul public nu poate depăși niciodată domeniul de acțiune care îi este atribuit printr-un act legal. Or, acțiunea care depășește o limită stabilită de competențe clare trebuie considerat nul din punct de vedere juridic, neavând o bază legală. De altfel entitatea juridică publică ar îndeplini sarcini pentru care nu este împuternicită legal și din acest motiv ar încălca legea.

Odată cu fondarea comunității europene și cu renunțarea parțială a statelor membre la suveranitatea lor prin transferul de competențe în favoarea Uniunii Europene, care anterior era responsabilitatea, dar și obligația, statelor membre apare întrebarea în ce măsură depășirea delimitării competențelor stabilite poate avea ca rezultat acte ilegale și astfel nule la nivel internațional.

În acest sens termenul de "*act de încălcare*" sau "*act juridic eronat*" presupune toate actele autorităților unei entități internaționale sau supranaționale, care au fost adoptate prin încălcarea unei proceduri materiale sau formale de adoptare a actului în cauză. Astfel, toate actele autorităților care se află juridic în afara competenței autorității înseși sau a competenței uneia dintre organele sale, care au la bază o eroare de procedură, trebuie calificate drept acte juridice de încălcare sau eronate.

În cazul în care competențele respective sunt atribuite în funcție de domeniile juridice (cum ar fi uniunea vamală conform art. 3 al. 1 lit. a din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene [TFUE] sau stabilirea normelor privind funcționarea pieței interne europene conform art. 3 al. 1 lit. b din TFUE) sau de orientarea definită (cum ar fi de către Consiliul European conform art. 15 al. 1 din Tratatul privind Uniunea Europeană [TUE]), se consideră că există un act care încalcă competențele atribuite dacă nu sunt îndeplinite criteriile care determină domeniul juridic sau orientările impuse și cărora le sunt imanente competențele atribuite. În acest caz, nu există o bază legală pentru un astfel de act și acesta la rândul său reprezintă o depășire a competențelor oferite [4, pag. 593].

O depășire a competențelor în sens larg al cuvântului este atunci când actul în cauză constituie un act ilegal din motive formale sau materiale. În consecință, nu există o bază legală pentru a întreprinde astfel de acțiuni. Exemple concrete ale unor astfel de acte *ultra vires* sunt cele adoptate în lipsa competenței geografice sau funcționale a unei autorități în cauză, însă la fel și în cazul acționării prin încălcarea unor norme procedurale.

Într-un sistem format din mai multe nivele cum ar fi cel al Uniunii Europene sau al unui stat federal, se poate face o distincție dacă lipsa de competență rezultă direct din legea adresată autorității în cauză sau dacă actele juridice încalcă indirect competențe stabilite prin intermediul unei legi adresate unei alte autorități publice. Un exemplu de încălcare directă a competențelor la nivel european ar fi adoptarea unui regulament în domeniul dreptului penal, deși UE nu are competențe oferite în acest domeniu. O presupunere a încălcării indirecte ar fi în exemplul dat argumentarea că o astfel de asumare a competenței neexistente încalcă suveranitatea statelor membre și prin urmare persistă o ingerință a normelor constituționale naționale [4, pag. 594].

Speta *Junk vs. Kühnel*. Reclamanta Irmtraud Junk a fost angajată de *AWO Pflegegesellschaft* în calitate de asistentă de îngrijire (Asistenții de îngrijire sunt privind pregătirea profesională inferiori surorilor medicale. Pentru a deveni un asistent de îngrijire e necesară absolvirea unei simple școli profesionale). Angajatorul avea un total de 430 de angajați, relevant pentru instituirea unui comitet de întreprindere (în Germania nu există sindicate, ci comitete de întreprinderi care reprezintă interesele angajaților în întreprindere și exercită funcția unui sindicat analogic în Republica Moldova). La începutul anului 2002, angajatorul a depus o cerere de inițiere a procedurii de insolabilitate din cauza dificultăților de plată, a eliberat toți lucrătorii de obligația de se prezenta la muncă și a încetat la fel să mai plătească salariul din cauza dificultăților financiare. Wolfgang Kühnel a fost numit lichidator. El a informat angajații rămași care încă aveau contracte de muncă valabile (inclusiv și cel al doamnei Junk, a reclamantei), că ținând cont de termenul legal de trei luni toate contractele de muncă vor fi reziliate în masă. Doamna Junk a primit astfel o scrisoare prin care i se comunica faptul că contractul ei e reziliat începând cu data de 30 septembrie 2002 [5].

Reclamanta s-a adresat Tribunalului pentru Litigii de Muncă din Berlin și a introdus o acțiune de declarare a nulității comunicării de concediere expediate ei. Ea a argumentat că comitetul de întreprindere nu fusese notificat în mod corespunzător în legătură cu concedierea în masă și că, în conformitate cu opinia juridică predominantă, reglementările privind concedierile în masă nu au ca punct de reper concedierea în sine, ci plecarea *in concreto* a angajaților din întreprindere, de obicei odată cu expirarea termenului de prescripție privind concedierea. Cu toate acestea, alineatele relevante din legea germană privind protecția împotriva concedierii și implementarea legislației naționale a Directivei 98/59/CE se referă la "concediere" și nu la "încetare". Ambii termeni au însă în limbajul juridic german o semnificație diferită. CJUE stabilește că: "*prin "reziliere" se înțelege declarația unilaterală de intenție a uneia dintre părțile contractuale de a înceta raportul de muncă, în timp ce prin "concediere" se înțelege încetarea efectivă a raportului de muncă ca urmare a concedierii de către angajator*" [5, punctul 22].

Prin urmare, CJUE a trebuit inițial să clarifice, întru-cât trebuie interpretați ambii termeni de "concediere" și "încetare", dacă "concedierea" trebuie înțeleasă ca fiind primul act de încetare a raportului de muncă sau dacă "concedierea" se referă la încetarea raportului de muncă cu expirarea termenului de prescripție privind cererea de reziliere a contractului de muncă și în ce măsură aceste divergențe conceptuale afectează perioadele de consultare a comitetului de întreprindere.

În urma sesizării din partea Tribunalului pentru Litigii de Muncă, CJUE a decis că o "concediere" în sensul Directivei 98/59/CE, care a fost implementată în legislația națională, trebuie înțeleasă ca fiind declarația de concediere a angajatorului. Prin urmare, jurisprudența anterioară a instanțelor germane, care se baza pe încetarea nemijlocită a raportului de muncă, a fost considerată incompatibilă cu directiva în cauză.

De asemenea, s-a subliniat faptul că o concediere care se supune domeniului de aplicare a directivei are efect juridic doar dacă are loc după notificarea autorității competente cu privire la intenția de concediere colectivă și după încheierea procedurii de consultare a comitetului de întreprindere. Obligația de a consulta și notifica ar fi însă deja declanșată în sensul directivei de o "intenție" de concediere colectivă, adică chiar atunci când nu a fost luată încă nici o decizie efectivă privind posibilele concedieri. Argumentarea dată se bazează pe faptul că scopul procedurii de consultare și îndeosebi evitarea sau limitarea numărului de concedieri prin consultarea comitetului de întreprindere ar fi ruinat dacă decizia angajatorului ar fi fost deja luată și concedierile deja declarate.

Nucleul și problema acestei hotărâri este că CJUE redefinesc termenii juridici percepuți în jurisprudența germană privind dreptul concedierii în masă. În timp ce atât jurisprudența cât și literatura juridică germană au considerat timp de ani de zile că "concedierea" în sensul legii privind protecția împotriva concedierii nu înseamnă declararea rezilierii contractului de muncă, ci încetarea efectivă a raportului de muncă, directiva ar inversa sensul termenului. Articolul din legea respectivă trebuie acum, datorită acestei jurisprudențe europene, interpretat în conformitate cu directiva, iar procedura de notificare și consultare a comitetului respectiv trebuie efectuată înainte ca rezilierea contractului să fie declarată de către angajator.

Speta *Junk vs. Kühnel* are ca obiectul litigiului aparent doar interpretarea directivei în cauză. Directivele care au caracter juridic negativ nu sunt aplicabile direct în relațiile dintre persoane private, dar obligă doar legiu-

itorul național să le implementeze în legislația națională. Cu toate acestea, CJUE vede în obligația statelor membre de implementare a directivei la fel și obligația de a interpreta legislația națională în conformitate cu directiva în măsura în care este posibil, întrucât legislația națională nu se opune directivei. În măsura în care instanțele naționale sunt autorizate, ele trebuie să dezvolte dreptul național de la caz la caz. Obligația de a interpreta legea în conformitate cu directiva se aplică fără restricții începând cu expirarea termenului stabilit de implementare și chiar atunci dacă directiva a fost deja implementată în mod corespunzător.

Dacă reglementările respective din legea privind protecția împotriva concedierii per general pot fi interpretate în conformitate cu directiva respectivă e discutabil. Întrebarea dată servește ca catalizator a multor dezbateri în jurisprudență și literatura germană. Unii autori consideră că notificarea privind concedierea colectivă trebuie să fie depusă înainte de declararea concedierii. Or, faptul că legiuitorul a ales intenționat conceptul juridic de "încetare", el a optat, reieșind din percepția existentă în Germania, ca termenul dat să fie înțeles ca fiind încetarea efectivă a raportului de muncă. De altfel legiuitorul ar fi utilizat termenul de "concediere", dacă el ar fi dorit cu adevărat să se refere la obligația de notificare.

Deși statele membre au la dispoziție flexibilitatea și alegerea metodelor de implementare a directivelor europene, CJUE s-a expus în cazul dat practic arbitrar asupra definirii unor termeni juridici ce țin de dreptul național. Astfel se poate susține că CJUE practic a abrogat jurisprudența Curții Federale pentru Litigii de Muncă (în germană: "*Bundesarbeitsgericht*". Site-ul oficial a Uniunii Europene folosește traducerea de "Curtea Federală pentru Litigii de Muncă") și prin urmare a cauzat o incertitudine juridică.

Speta *W. Mangold vs. R. Helm*. În iunie 2003, reclamantul W. Mangold, în vârstă de 56 de ani, a încheiat un contract de muncă cu avocatul R. Helm, ce era pe o perioadă determinată până la sfârșitul lunii februarie 2004. Această durată determinată se baza în contract în mod expres pe legea germană privind angajarea pe o durată determinată. În baza acestor norme juridice, contractele de muncă cu angajații cu vârsta de la 52 de ani puteau fi limitate în timp până la data de 31 decembrie 2006 fără a se indica alte motive decât vârsta și fără a se limita numărul de prelungiri. Această posibilitate nu exista doar atunci, când persista o legătură strânsă cu angajatorul cu care a fost deja încheiat anterior un contract de muncă pe o perioadă nelimitată [6].

Ulterior, reclamantul a susținut că raportul de muncă pe o durată determinată era incompatibil cu Directiva 2000/78/CE, care a fost deja adoptată, dar încă nu fusese implementată în legislația națională, fiindcă aceasta impune statelor membre obligația de a prevede măsuri de prevenire a abuzurilor prin intermediul unor relații de muncă pe o durată determinată în mod succesiv, iar legiuitorul să impună solicitarea motivelor obiective pentru reînnoirea perioadei limitate în contractele de muncă sau să stabilească o durată maximă permisă sau un număr maxim de reînnoiri a contractelor de muncă pe o durată limitată.

Tribunalul pentru Litigii de Muncă din München a pus la îndoială compatibilitatea legislației naționale cu dreptul Uniunii Europene și a inițiat procedura întrebărilor preliminare, fiindcă protecția persoanelor în vârstă în viața profesională nu este garantată prin reducerea vârstei în legislația națională în legătură cu contractele de muncă pe o durată limitată fără motive obiective de la 52 la 58 de ani. Adicional nu ar fi fost respectat principiul proporționalității. Deși termenul impus pentru implementarea directivei încă nu expirase la momentul încheierii contractului, un stat membru căruia i se adresează o directivă nu poate adopta dispoziții care sunt în stare să se opună obiectivului prevăzut în directivă chiar și în timpul perioadei de implementare.

Mai mult de atât, Tribunalul pentru Litigii de Muncă din München a întrebat, dacă într-un litigiu juridic între părți private, judecătorul național ar trebui sau nu să aplice normele dreptului național care intră în conflict cu dreptul Uniunii Europene.

Deși era clar că pentru toate părțile implicate litigiul în cauză a fost inițiat în instanța națională pentru a clarifica compatibilitatea dreptului național cu cel al Uniunii Europene, CJUE nu s-a expus asupra unei eventuale inadmisibilități, de exemplu din lipsa unui interes justificat de constatare a încălcării anumitor drepturi personale. Or, o astfel de expunere ar fi pus sub semnul întrebării competența Curții de a se expune asupra întrebării date.

În urma sesizării Curții din Luxembourg, aceasta a hotărât că dispozițiile naționale relevante sunt incompatibile cu dreptul Uniunii Europene și îndeosebi cu art. 6 al. 1 din Directiva 2000/78/CE.

În primul rând dispoziția națională ar constitui un tratament neuniform și respectiv inegal, adică contrar dreptului Uniunii Europene, fiindcă ea încalcă interdicția de discriminare din motive bazate pe vârstă. Deși art. 6 al. 1 din Directiva 2000/78/CE permite un tratament diferit din motive bazate pe vârstă dacă acesta urmărește un scop legitim, iar mijloacele alese pentru atingerea acestui scop sunt adecvate și necesare, de exemplu pentru a integra mai ușor lucrătorii în vârstă. Totuși legiuitorul german ar fi depășit cu mult marja de implementare oferită de directivă [6, punctul 72 și 75.].

Faptul că termenul de implementare a Directivei 2000/78/CE nu expirase încă la acel moment a fost irelevant, fiindcă în primul rând se aplică principiul efectului anterior (adică nu există doar o interdicție de opunere directivei, ci o obligație a legiuitorului de a apropia legislația națională de cea a Uniunii Europene) și

în al doilea rând interzicerea discriminării din motive bazate pe vârstă reprezintă un principiu general de drept a Uniunii Europene care are efect direct, indiferent de implementarea directivei.

Consecința juridică a încălcării dreptului Uniunii Europene și a normelor Directivei 2000/78/CE este inaplicabilitatea normelor germane respective pentru a asigura protecția juridică individuală a dreptului Uniunii Europene și pentru a garanta deplina eficacitate a acestuia conform principiului ”*effet utile*”. Astfel orice dispoziție potențial conflictuală cu dreptul Uniunii Europene din dreptul național rămâne neaplicabilă.

In concreto, în cazul domnului Mangold, aceasta a dus la rezultatul că contractul de muncă încheiat pe o perioadă determinată era interpretat pe o perioadă nedeterminată din cauza neaplicării normelor naționale respective. Această concluzie aparent nu poate fi criticată, deoarece CJUE era obligată să respecte atât drepturile fundamentale din Convenția Europeană a Dreptului Omului (CEDO) cât și cele orientate în corespundere cu constituțiile statelor membre. Până la intrarea în vigoare a Cartei Drepturilor Fundamentale a UE ca parte a Tratatului din Lisabona, recunoașterea anumitor principii juridice ca parte a dreptului Uniunii Europene era cea mai bună și eficientă modalitate de a proteja drepturile fundamentale a cetățenilor europeni. Totuși din cauza neuniformității și lipsei unei sistematice fundamentale a dreptului Uniunii Europene în această privință, CJUE era obligată să dezvolte individual dreptul Uniunii Europene, deși asta însemna în același timp o evoluție arbitrară, care stă în principiu în totalitate la dispoziția Curții din Luxembourg. Fiindcă într-un stat democratic uzurparea puterii în stat de către judecător poate fi oprită (în teorie) sau de curtea constituțională print-o anulare a unei hotărâri care încalcă principiile constituționale, sau de legislativ care impune anumite limite, desigur la rândul său (în teorie) în concordanță cu principiile constituționale, astfel că deciziile neconstituționale de felul dat sunt eliminate. Uniunea Europeană nu cunoaște mecanismele date ca într-un stat democratic bazându-se pe divizarea puterii în stat, fiindcă nu există o altă Curte superioară, ce e și corect, fiindcă CJUE însăși deja are obligația de interpretare a Tratatelor fundamentale. Mai mult ca atât Parlamentul European împreună cu Consiliul European nu pot adopta legi de nivelul dreptului primar echivalent normelor din Tratatul fundamental.

Pe de o parte situația dată e datorată faptului că entitatea Uniunii Europene nu și-a sfârșit evoluția sa finală de a deveni un stat individual în calitate de federație unită a statelor membre. Pe de altă parte e cauzată de frica statelor membre de a renunța la mai multă suveranitate decât strict necesară pentru a îndeplini obiectivele stabilite în Tratatul fundamental. Desigur că ar fi posibilă reformarea Tratatelor fundamentale prin conlucrarea tuturor statelor membre, deși pasul dat pare excepțional de complicat și, cel puțin la moment, imposibil, dar și discutabil cât e de necesar.

Mulți critici ai entității Uniunii Europene au luat drept prilej hotărârea dată de a sublinia dovada unui amestec incipient de puteri. O altă problemă a jurisprudenței din hotărârea dată constă în motivarea CJUE potrivit căreia o interdicție a discriminării din motive de vârstă reprezintă un principiu fundamental din dreptul Uniunii Europene, deși Curtea ar fi putut face ușor trimitere la punctul 4 din preambulul Directivei 2000/78/CE care constată că la baza Directivei stau drepturile fundamentale respective.

Totuși și principiile constituționale ale statelor membre duc la rezultatul dorit, fiindcă din constituțiile celor 27 de state membre, în trei din ele se regăsește o astfel de reglementare. Astfel interdicția dată se găsește în: 1) Cap. 1 art. 2 al. 4 din Constituția Regatului Suediei [7], 2) Cap. 2 art. 6 al. 2 din Constituția Finlandei [8], și 3) art. 59 al. 1 din Constituția Portugaliei [9]. Cu toate acestea un principiu constituțional comun poate fi în lumina principiului democratic doar dedus, dacă cel puțin majoritatea simplă a statelor membre recunosc interdicția discriminării din motive de vârstă ca principiu constituțional.

Criticii jurisprudenței date susțin astfel metodologia Curții de evoluare a dreptului UE. Prin ”inventarea” unor noi drepturi fundamentale a UE cu ajutorul unor principii juridice generale, CJUE dezvoltă o metodologie, care nu se mai limitează la interpretarea sau eliminarea lacunelor din dreptul UE, ci corectează legiuitorul Uniunii prin interpretarea legilor sale astfel încât deși să nu încalce dreptul UE, totuși să fie înțeleasă într-un mod total opus celui menit a legiuitorului european. Instrumentele interpretării din formularea, sistemul și istoricul legislativ sunt astfel omise în totalitate.

Putem argumenta, că odată cu intrarea în vigoare a Tratatului din Lisabona, Carta Drepturilor Fundamentale a UE trebuie respectată în jurisprudența CJUE. Conform principiilor statului de drept, acesta este un catalog codificat de drepturi fundamentale care duce la aia, ca jurisprudența ulterioară să fie mai previzibilă și astfel, creează o stabilitate jurisdicțională. De exemplu interdicția de discriminare în baza vârstei se regăsește în art. 21 al. 1 din Carta Drepturilor Fundamentale a UE și nu mai e necesară o dezvoltare a jurisprudenței pentru a obține protecția dată.

Concluzii:

Speța *W. Mangold vs. R. Helm* scoate încă odată în evidență problema sistemului cu mai multe nivele de drept. Mereu apare riscul unui act *ultra vires*. Într-un stat de drept democratic trebuie să fie de la popor mereu prezent lanțul de legitimare prin alegere directă (prin alegerea Parlamentului sau Președintelui) și/sau

indirectă (de exemplu instituirea instanțelor sau a autorităților administrative în baza legii, care la rândul său sunt adoptate de parlament ales de popor etc.). Astfel de acte de încălcare a instituțiilor europene pot fi în principiu înlăturate cu ajutorul Curții din Luxembourg. Problema apare însă când o Curte cum e cea din Luxembourg în practică începe să-și asume diferite competențe, chiar dacă pe de o parte neclar lipsite în Tratatul fundamental, pe de altă parte însă care sunt greu de justificat. Astfel apare întrebarea cum oprești o astfel de avalanșă când Curtea în cauză își asumă tot mai multe competențe din așa numitele zone gri, deși de unele curți constituționale perceput ca o încălcare evidentă a competențelor oferite. La moment, pe lângă rezistența pregătită de curțile constituționale naționale, pare ca statele membre să aibă încredere în mandatul limitat pe o perioadă de timp determinată a judecătorilor de la CJUE. Încrederea în instituțiile europene totuși e fragilă, fiindcă depinde mult de bunăstarea societății. Deci rămâne să vedem dacă conflictul dintre CJUE și curțile constituționale a statelor membre va lua o nouă amploare sau se va ajunge la o armonie ca cea dintre CJUE și Curtea privind Asociația Europeană a Liberului Schimb.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Hot. Curții Constituționale a RFG din 12.10.1993, nr. 2 BvR 2134, 2159/92.
2. Becker, Florian. Die Bedeutung der *ultra vires*-Lehre als Maßstab richterlicher Kontrolle öffentlicher Gewalt in England, în: Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht. Baden-Baden: Nomos, 2001.
3. Dicey, Albert Venn. A Digest of the Law of England with Reference to the Conflict of Laws. Londra: Legare Street Press, Londra 1924.
4. Mayer, Franz C. Die drei Dimensionen der Europäischen Kompetenzdebatte, în: Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht. Baden-Baden: Nomos, 2001.
5. Speța *Junk vs. Kühnel*, în hot. CJUE din 27.01.2005, nr. C-188/03. Disponibil: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=49882&pageIn-dex=0&doclang=DE&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=551554> (vizitat la 05.09.2024).
6. Speța *W. Mangold vs. R. Helm*, în hot. CJUE din 22.11.2005, nr. C-144/04. Disponibil: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=56134&pageIn-dex=0&doclang=DE&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=551731> (vizitat la 05.09.2024).
7. Constituția Regatului Suediei. Disponibil: <https://www.verfassungen.eu/sw/> (vizitat la 05.09.2024).
8. Constituția Republicii Finlanda. Disponibil: <https://www.verfassungen.eu/fin/> (vizitat la 05.09.2024).
9. Constituția Republicii Portugheze. Disponibil: <https://www.verfassungen.eu/p/> (vizitat la 05.09.2024).